

רבי יהודה אומר: לא היה חוזר לשררה שהיה בה.

ומקורותיהם יתבארו בגמרא.

גמרא:

אמר רב כהנא: מחלוקת רבי מאיר ורבי יהודה אם מעלין להם שכר, היא רק בשש ערי המקלט

דמר, רבי מאיר סבר, מה שנאמר "והיו לכם הערים למקלט", פירושו שניתנו הערים הללו לרוצחים רק לצורך קליטה. אך על השימוש בבתי העיר עליהם לשלם לבעלי העיר, שהם הלויים.

ומר, רבי יהודה סבר, דרשינן מ"לכם", שהערים ניתנו לכל צרכיכם, ואף המגורים בהן, ניתנו לצורך הרוצחים, ואין ליטול מהם שכר.

ואם אמרו לו, אף על פי כן רוצים אנו לכבדך, יקבל מהן את הכבוד שמעניקים לו.

שנאמר "וזה דבר הרוצח". מלמד הכתוב שהרוצח צריך לדבר ולגלות את דבר היותו רוצח, כדי שלא יכבדוהו בטעות.

יג-א מעלים היו הרוצחים הגולים שכר ללויים. (181)

הלויים שבערי המקלט, היו משכירים דירות לרוצחים, דברי רבי יהודה.

רבי מאיר אומר: לא היו מעלים להם הרוצחים שכר, כי ערי המקלט נועדו לקליטת הרוצחים.

ובגמרא יבואר באלו ערים מדובר, ובמה נחלקו.

וחוזר הרוצח, אחר שיצא מעיר מקלטו במות הכהן הגדול, לשררה שהיה בה, כגון אם היה נשיא או אב בית דין, (182) דברי רבי מאיר.

182. כברייאת שהובאה בגמרא, הובאה מחלוקתן לגבי שררה שהחזיקו בה אבותיו, ופירש הריטב"א שהמשנה חידשה שהלכה כרבי יהודה שאפילו לשררה שהחזיק בה הוא עצמו, אינו חוזר, והברייאת חידשה שרבי מאיר חולק וסובר שחוזר אפילו לשררה שהחזיקו בה רק אבותיו. אך לכולי עלמא אם לא החזיק הוא או אבותיו בשררה, אין ממנים אותו, כשחוזר לעירו, לשררה, וכל שכן שאין נותנים שום מינוי לרוצח במזיד. אך כל זאת רק ברוצח או בנמכר לעבד, שהם דברים חמורים ומאוסים מאד, אבל בשאר עבירות, ואפילו מומר, אם חזרו בתשובה, ממנין אותם לכתחילה לכל הראוי להם, ופשיטא שחוזרים לשררה שהחזיקו בה, הם או אבותיהם. והרמב"ם [פ"ז מסנהדרין ה"ט] כתב אבל

סבורים שידוע שתי מסכתות, עליו לומר שידוע רק מסכת אחת, ומשמע שרק כאופן שנהנה מטעותם, אך אם יודעים את דרגתו ומכבדים אותו בדרגה גבוהה יותר, אינו צריך לומר שלא יכבדוהו. וממה שלמדו הלכה זו מרוצח. משמע שאין זה דין ברוצח שיאמר להם שלא יכבדוהו, אלא רק להעמידם על טעותם, אך אם ידוע לאנשי העיר שהוא רוצח ובכל זאת מכבדים אותו, אינו צריך לדחותם בתחילה, שהרי אינו נהנה מטעותם.

181. עיין בתוס' ובהערות, שביארנו דעת רש"י תוס' והרמב"ם, מי מעלה שכר, ומהו השכר, לרבי יהודה ולרבי מאיר.

ערי הלויים **כי הנד**, כמו שש ערי המקלט, הוא רק לענין קליטה של הרוצחים בלבד.

אך הן אינן דומות לענין דיור, כי לא ניתנו ערי הלויים לדור בהם הרוצחים בחינם, אלא על הרוצחים לעלות שכר ללוויים עבור הדיור בעריהם.

ומר, רבי יהודה **סבר**, שהצווי "ועליהם תתנו", הוא שיהיו ערי הלויים דומות לגמרי **כי הנד**, לערי המקלט, שניתנו לדיור הרוצחים, בחינם.

כי רבי יהודה דרש את הפסוק כך: **מה הנד**, שש ערי המקלט, ניתנו **לכל צרכיכם** — אף הני, ארבעים ושנים עיר של הלוויים, נמי ניתנו **לכל צרכיכם** של הגולים.

אבל בשש ערי מקלט עצמן, לא נחלקו רבי יהודה ורבי מאיר, אלא **דברי הכל**, לא היו הרוצחים **מעלים להם שכר**, ללוויים.

אבל בארבעים ושנים ערי הלויים, שגם הן משמשות כערי מקלט, **לדברי הכל** היו **מעלין להם שכר**. כי בערי הלויים לא נאמר בתורה שיש להם לתת חלק בעיר לצורך הרוצחים. (183)

אמר ליה רבא לרב כהנא: הא ודאי כי נתנית ערי המקלט לרוצחים, שאמר הכתוב **"לכם" — לכל צרכיכם משמע!**

ואם כן, כיצד נחלקו רבי יהודה ורבי מאיר בשש ערי מקלט, כאשר הדבר מפורש בדברי הכתוב שלא ישלמו שכר!

אלא, אמר רבא: מחלוקת רבי יהודה ורבי מאיר, היא רק **בארבעים ושנים ערי הלויים** —

דמר רבי מאיר סבר, כי זה שאמר הכתוב "ואת הערים אשר תתנו ללוויים את שש ערי המקלט אשר תתנו לנוס שמה רוצח, ועליהם תתנו ארבעים ושנים עיר", שיהיו דומות

לחלק מרוצח שכתוב בו קרא, וגזירת הכתוב רק עליו.

183. **במעשר שני** [פ"ה מי"ד] נחלקו רבי מאיר ורבי יוסי אם כהנים ולויים מתודים וידוי מעשר, שרבי מאיר אומר שאינם יכולים לומר "את האדמה אשר נתת לי" ורבי יוסי אומר שיש להם ערים, ואמרו בירושלמי שם שמחלוקתם תלויה במחלוקת במשנתנו, שרבי מאיר אין להלם קרקע ולכן אינם נוטלים שכר ואינם אומרים ידוי.

והקשה הגבורת **ארי** שהרי לרב כהנא יש להם ארבעים ושנים עיר אף לפי רבי מאיר.

ובאבי עזרי [פ"ט ה"ד, ד'] כתב שנחלקו הבבלי והירושלמי אם ערי המקלט נתחלקו

ראש הישיבה שחטא מלקין אותו ואינו חוזר לשורתו, ומקורו מהירושלמי [בסנהדרין פ"ב] ושם אמרו שכהן גדול לוקה וחוזר לגדולתו, אך נשיא שחטא מלקין אותו ואין מחזירין אותו, וכתב המאירי שגם אב בית דין שחזר אינו חוזר לשורתו.

ובמגן אברהם [קנ"ג ס"ק מ"ט] כתב שמהמרדכי [בחזקת הבתים תקל"ג] משמע שאם עבר משררה אפילו מחמת עבירה בשוגג אינו חוזר אליה, כדאשכחן ברוצח. והפרי מגדים כתב שדוקא רוצח אינו חוזר שבאה לידו תקלה גדולה, אך בשאר עבירות חוזר, והביא שרשי בפרשת בהר פסק כרבי מאיר שאף רוצח חוזר, ועיין במחצית השקל שבמרדכי מוכח שאין חילוק בין רוצח לשאר עבירות, אך הגר"א כתב

שנינו במשנה: **חוזר לשררה שהיה בה דברי רבי מאיר**. רבי יהודה אומר לא היה חוזר לשררה שהיה בה.

ומבאר הגמרא במה נחלקו, ומביאה הגמרא את מחלוקתם לגבי עבד עברי שנרצע, היוצא ביובל –

תנו רבנן: כתיב בעבד עברי שנרצע [ויקרא כה] "ושב אל משפחתו, ואל אחוזת בית אבותיו ישוב" בשנת היובל.

ודרשינן: **למשפחתו הוא שב, ואינו שב למה שהחזיקו אבותיו**.¹⁸⁴ שאין עבד נרצע שהשתחרר ביובל ממשיך להחזיק בשררה שקיבל מאבותיו, **דברי רבי יהודה**.

רבי מאיר אומר: אף הוא שב למה שהחזיקו אבותיו.

שרבי מאיר דורש את סיפא דקרא, **"אל אחוזת אבותיו ישוב"**, ומפרש רבי מאיר שחוזר לכל חזקה שקיבל מאבותיו, ובכלל זה להחזיק בשררה, **כאבותיו**.

וכשם שנחלקו רבי מאיר ורבי יהודה בעבד עברי נרצע שהשתחרר ביובל אם הוא חוזר לשררתו הראשונה, **כן נחלקו בגולה**, בדין רוצח בשגגה, שגולה, ויוצא במיתת כהן גדול, האם הוא חוזר לשררה שהחזיק בה, כאבותיו.

והמקור של רבי מאיר שרוצח חוזר לשררתו, נלמד מדין עבד עברי –

כשהוא אומר בעבד עברי שנרצע "ישוב", תיבה זו מיותרת היא, שהיה אפשר לכתוב **"ושב אל משפחתו ואל ארץ אחוזתו"**. ובא הכתוב הזה ללמדנו בגזירה שוה [לקמן] – **לרבות את הרוצח**.

לכך, הוא קם תחת אבותיו, שלא נחלקו כאן אלא לאלו לפי שהרעו בעבירות אלו, ואין צריך לומר שכל שמינהו סתם בשום מינוי בלא קביעות זמן שאין מסלקין אותו מאותו מינוי אלא בטענה. והביא מקור לכך בשם הרמב"ן שלמד מהכתוב [דברים י"ז, כ'] למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל, כל משימות שהם בישראל יהיו לו ולבניו, וכן הוא בספרי.

והמב"ט [סימן כ'] כתב שכן הדין לשוחט מוהל וחזן, שירש שררת אביו. והחתם סופר [או"ח י"ב] האריך להוכיח משו"ת הרשב"א ועוד, שדין זה רק במינוי שררה כמלך וגבאי, אך במינוי קדושה לתורה ולהוראה אינו בכלל זה, שכתור תורה עומד הפקר וכל הקודם זכה, ועיין **אבני נזר** [י"ד שיב"ג].

לשבטים והם נתנום ללוים מגזירת הכתוב, ולכן הירושלמי סבר שלרבי מאיר שלא התחלקו לשבטים כלל אלא ניתנו ללוים לדירה, לשיטות שאין מעלים שכו. אך לבבלי השבטים קבלוה ונתנוה ללויים ולרוצחים, אך משאר ישראל נוטלים בהם שכר, וזוה סבר רבי מאיר שאין מתוודין כי אינו של הלויים, ואין הטעם במעשר ובשכר הערים שוה לפי הבבלי ואינו תלוי זה בזה.

184. עיין בדברי הריטב"א לעיל.

והתוס' יו"ט כתב שרבי יהודה נקט שררה שהחזיקו בה אבותיו, שמן הסתם כל שררה שאדם מחזיק בה, קיבלה מאבותיו, שכל שררה בישראל הזוכה בה זוכה לעצמו ולזרעו אחריו. והריטב"א כתב ששמענו מסוגייתנו שכל שהחזיק אבותיו בשום מינוי ושררה והוא ראוי

ומבארת הגמרא את דברי הבריייתא:

אבותיו.

מאי "וכן בגולה"? כיצד נחלקו בדרשות הכתוב ברוצח, אם יחזור לשררתו או לא?

ואף שלא כתוב ברוצח "אל אחוזת אבותיו", גמר למד רבי מאיר בגזירה שוה "שיבה שיבה" — מהתם. (185)

כדתניא: כתיב "ואחרי מות הכהן הגדול, ישוב הרוצח אל ארץ אחוזתו".

נאמר כאן "ישוב הרוצח", ונאמר בעבד שהשתחרר ביובל "ואל אחוזת אבותיו ישוב".

ודרשינן, לארץ אחוזתו הוא שב, ואינו שב למה שהחזיקו אבותיו, לשררה שקיבל מהם, דברי רבי יהודה.

ומזה למד רבי מאיר, שדין הרוצח הוא לחזור לשררתו, כמו שמצינו בעבד שהשתחרר.

רבי מאיר אומר: אף הוא שב למה שהחזיקו

הדרן עלך אלו הן הגולין

ולא ביוצא בשש כפרש"י. אך התוס' למדו שרק רבי מאיר לומד מגזירה שוה שחוזרים לשררתן. אך רבי יהודה לא למד לרוצח מעבד, אלא דרש בו את הכתבו ישוב אל ארץ אחוזתו, ולא למה שהחזיקו אבותיו, ועייין עוד בהערות על תוס'.

185. לפי רש"י נחלקו במחלוקת אחת בגולה שחזר ובעבד משוחרר, ולמדו גזירה שוה לגולה מעבד, ולרבי יהודה שניהם אינם חוזרים לשררתם, ולרבי מאיר שניהם חוזרים. וכן דעת הריטב"א, אך דקדק שמדובר רק ביוצא ביובל.

פרק ואלו הן הלוקין

הקדמה

אדם מישראל העובר על אחת ממצוות לא תעשה שבתורה, חייב על כך עונש של שלשים ותשע מלקות.

המקור לחיוב מלקות הוא מדברי הכתוב בפרשת כי תצא [דברים כה א-ג]:

”והרשיעו את הרשע. והיה אם בן [הבין] השופט כי יש ל[הכות הרשע] — והפילו השופט, והכהו לפניו כדי רשתו.

במספר ארבעים יכנו, לא יוסיף, וגומר.

אך לא על כל עבירה לוקים.

כי היות ונסמכה פרשת המלקות לפרשת “לא תחסום שור בדישו” [שנאמרה בפסוק שלאחריה], למדו מכאן חכמים שאין לוקים אלא על עבירה הדומה ללאו של חסימת שור בדישו. ולכן —

א. אין לוקים אלא על עבירת לא תעשה, בדומה לעבירת חסימת שור בדישו, שהיא עבירת לא תעשה, ולא על ביטול עשה, או איסור שנאמר בלשון עשה.

ב. אין לוקים על לאו שיש מצות עשה לתקנו [הנקרא “לאו הניתק לעשה”]. כיון שאין הוא דומה ללאו של חסימת שור בדישו, שלא נאמרה בו מצות עשה לתיקון הלאו. וכגון עבירת גול, שנאמר בתורה מצות עשה לתקנה — בהשבת הגזילה.

אך אם ביטל את מצות העשה לתיקון הלאו, או אם לא קיימה [נחלקו בדבר אמוראים בגמרא], לוקה על עבירת הלאו הזה.

כמו כן, יש אמוראים הסבורים שאין לוקים על “לאו שקדמו עשה”, מפני שאינו דומה ללאו של חסימה, שלא קדמו מצות עשה.

וכגון מצות שילוח הקן, שצויתה התורה תחילה לשלח את האם מעל הבצים או מעל האפרוחים לפני נטילתם, והוסיפה על כך התורה לאו, “לא תיקח האם על הבנים” [דברים כב ו-ז]. וסדר הפסוקים יבואר בגמרא].

יש עוד פסוק אחר המלמד על חיוב מלקות, שנאמר בפרשת התוכחה [דברים כח נח נט] “אם לא תשמור לעשות את כל דברי התורה הזאת — והפלא ה' את מכותך”.

ג. כמו כן יש מחלוקת האם לוקים על לאו שאין בו מעשה בידים, כגון לאו שעוברים עליו בדיבור, מפני שאינו דומה ללאו של חסימה, שיש בו מעשה בידים.

מתניתין:

ואלו הן הלוקין: (1)

ומונה התנא את סדרת הלוקים, ומחלקם לכמה קבוצות, לפי נושאים:

א. חייבי כריתות, לוקין על עבירת הלאו.

1. ברוב חייבי המלקיות המנויים במשנה להלן, יש חידוש שלוקים עליהם, ומלבדם יש עוד

ובחייבי לאוין הללו, מצינו שעל אשה אחת, שהיא פסולה מחמת שני שמות חלוקים, כגון שהיא גם **אלמנה** מאיש אחד, וגם **גרושה** מאיש אחר — **חייבין עליה**, אם בא עליה כהן גדול, שתי מלקויות, **משום שני שמות** [אלמנה וגרושה].

שכך אמר הכתוב בכהן גדול [ויקרא כא יד]:
 "אלמנה וגרושה וחללה זונה — את אלה לא יקח!"

ואזהרת "לא יקח" נסובה הן על אלמנה, והן על גרושה, כאילו נאמרו שתי אזהרות חלוקות, המחייבות מלקות, כל אחת בפני עצמה.

אך כהן הבא על אשה שהיא גם **גרושה** וגם **חלוצה** [מהיבם] — **אינו חייב עליה** מלקות **אלא משום** אזהרה **אחת בלבד**, על עבירת גרושה לכהן, ולא על חלוצה, לפי שאיסור חלוצה לכהן אינו אלא איסור דרבנן הנלמד, כאסמכתא, מריבוי הכתוב בגרושה, ולכן לגבי חיוב המלקות נחשבת החלוצה כגרושה.⁽²⁾

ג. לאוין הנוגעים לאיסורי אכילה, ולענין קדשים.

הטמא שאכל את בשר הקדש [קרבן].

וכן אדם **הבא אל המקדש** כשהוא **טמא**.

ויש חידוש בדבר, שעל אף שעונשם הוא כרת, ואין מענישים אדם בשני עונשים על מעשה אחד, בכל זאת לוקים הם על עבירת הלאו, כיון שיש להם אפשרות לחזור בתשובה ולהפטר מעונש הכרת. ואלו הם:

הבא על אחותו, והבא **על אחות אביו**, והבא **על אחות אמו**, והבא **על אחות אשתו**, והבא **על אשת אחיו**, והבא **על אשת אחי אביו**, והבא **על הנדה**.

ב. חייבי לאוין שהם פסולי קהל או פסולי כהונה.

והחידוש בהם הוא, שלפעמים לוקים שתי מלקויות על מעשה אחד באשה אחת.

ואלו הם, לפי סדר חומרת פסולם:

אלמנה — האסורה רק **לכהן גדול**.

גרושה וחלוצה — האסורות אפילו **לכהן הדיוט**.

ממזרת, ו**נתניה** [מהגבעונים, שהתגיירו בערמה בימי יהושע, ואסורין בלאו של "לא תתחתן בם"], כדין שבעת האומות בארץ ישראל] — האסורות אפילו **לישראל**.

וכמו כן אשה שהיא **בת ישראל** — אסור לה להנשא **לנתין ולממזר**.

איסור דרבנן, הנלמד מריבוי הכתוב: שנאמר בכהן הדיוט "ואשה גרושה מאישה לא יקחו", ודרשו חכמים מתוספת האות "וי"ו" במילה "ואשה" לאסור גם חלוצה לכהן. אך הלימוד הזה הוא רק בגדר של "אסמכתא" מהפסוק, לאיסור דרבנן בלבד [קידושין עח א].

הרבה חייבי לאוין שלוקים, אך לא נמנו כאן מחמת פשיטותם.

והרמב"ם [בפרק י"ט מהלכות סנהדרין] מנה מאתיים ושבע לאוין שלוקין עליהם, ומהם כ"א לאוין של חייבי כריתות.

2. איסור חלוצה לכהן אינו מן התורה, אלא הוא

והסך את גופו בשמן המשחה, מהשמן שעשה משה במדבר ונשאר ממנו לדורות.

והאוכל נבילות, וטריפות, ושקצים, ורמשים.

ד. לאוין שלא נכתבו בפירושו בתורה.

והחידוש הוא שלוקים עליהם:

אכל טבל.

וכן מי שאכל מעשר ראשון שלא נמלה תרומתו, שלא הופרשה ממנו תרומת מעשר, ודינו כדין טבל, ואסור כל אדם באכילתו, אפילו כהן, כל זמן שלא הופרשה ממנו תרומת מעשר.

וכן מי שאכל מעשר שני [מחוץ לירושלים] —

וכן מי שאכל הקדש בכל מקום (3) —

ומדובר בענין שלא נפרו [המעשר שני או ההקדש].

ועתה מביאה המשנה מחלוקת תנאים מהו השיעור שלוקים עליו —

כמה יאכל מן הטבל, ויהא חייב מלקות על אכילתו?

רבי שמעון אומר: אפילו האוכל כל שהוא

ובגמרא [יד ב] יתבאר היכן כתוב בהם אזרה ועונש.

וכן האוכל חלב ודם, שהם איסורי אכילה, בין בחולין ובין בקדשים.

וכן האוכל קדשים פסולים, כגון בשר קדשים שנתר לאחר זמן אכילתו.

וכן האוכל בשר קדשים שהוא פגול, שנשחט במחשבת פיגול, המפגלת את הקרבן.

וכן האוכל בשר קודש טמא.

וכיון שמדברת המשנה בענין קדשים, היא מביאה גם שני לאוין נוספים בענין קדשים, אם כי הם אינם איסור אכילה —

והשוחרט קדשים חוץ לעזרה, או המעלה, המקטיר קדשים בחוץ לעזרה.

והאוכל המין בפסח.

והאוכל או העושה מלאכה ביום הכפורים.

והמפטם את השמן, שעושה שמן במתכונת שמן המשחה שבמקדש, שהוא דבר שאסור לעשותו, בלאו.

והמפטם את הקטורת, שעושה מרקחת במתכונת הקטורת שבמקדש, שגם דבר זה אסור לעשותו בלאו.

3. רש"י מעמיד את דברי המשנה בהקדש לענין איסור אכילה, וכתב ש"אזהרתו אינה מפורשת כל כך".

ובשיעור אכילה של הקדש ללקות עליו נחלקו תנאים במסכת פסחים [לב ב], האם הוא בכזית, כמו השיעור בשאר איסורי אכילה, או כיון שבהקדש האיסור הוא המעילה בהקדש,

לפיכך שיעורו הוא ענין של ממון, ולא של אכילה, ולכן חייב על אכילת ההקדש לפי השיעור הממוני, בשווי של פרוטה, ולא בשיעור של כזית.

והחזון איש (מכות סימן כ"ג) כתב שלדברי רש"י רק האוכל הקדש לוקה, אך הנהנה מן ההקדש אינו לוקה כלל.

טבל, לוקה.

והכמים אומרים: רק האוכל לפחות כזית
טבל, לוקה.

אמר להם רבי שמעון: וכי אי [אין] אתם
מודים לי באוכל נמלה שלימה, שאין בה
כזית, אלא שיעור כל שהוא — שהוא חייב
מלקות על אכילתה?!?

ואם כן, הוא הדין האוכל טבל, יתחייב
מלקות אפילו על אכילת כל שהוא!

אמרו לו חכמים: אין להביא ראיה מאכילת
נמלה שחייב עליה בכל שהוא, מפני שהיא
כברייטה, ואסרה התורה את אכילתה כמות
שהיא, על אף שאין בה שיעור אכילה, שהוא
בכזית.

ואין לדמות אליה אכילת טבל, כיון שבטבל
אין איסור של אכילת "בריה".

אמר להן רבי שמעון: אף בטבל מצינו איסור
"בריה", כמו חטה אחת של טבל, שאין בה

כזית, ולדבריכם יש ללקות על אכילתה
מהסברא הזו, שהיא כברייטה. (4)

גמרא:

מדייקת הגמרא את לשון המשנה:

רק חייבי בריתות, קא תני, שנה התנא
במשנתנו שהם לוקין על אף שיש בהם חיוב
כרת.

ואילו חייבי מיתות בית דין — לא קתני
במשנתנו שלוקין עליהן [גם אם התרו בהם
למלקות].

מתניתין מני, בשיטת מי אמורה משנתנו?
— בשיטת רבי עקיבא היא!

ומביאה הגמרא ברייתא, ובה מחלוקת של
שלשה תנאים, האם בחייבי מיתות וחייבי
כריתות יתכן עונש של מלקות —

דתניא: אחד חייבי בריתות ואחד חייבי

ותוס' האם אפשר ללמוד זאת מהפסוק "וזר לא
יאכל קודש". ובפסחים לג א בתוס' וברש"ש.

4. אך לפי רבי שמעון עצמו, חייבים מלקות על
אכילת טבל אפילו אם אין חטה שלימה, כי רבי
שמעון מחייב בכל האיסורים מלקות על אכילת
כל שהוא.

ואילו חכמים סוברים שרק בעל חיים, בין
גדול ובין קטן נחשב בריה, אך שאר איסורי
אכילה שיעורם הוא בכזית.

עיין בחולין צו א, ולקמן בגמרא יבואר.
רש"י, לפי הגהות הב"ח.

אך הרמב"ם (פ"א ממעילה הל"ג) כתב,
שאיסור מעילה נלמד מ"לא תוכל לאכול
בשעריך", האמור גם במעשר שני, ולכן מדמה
המשנה הקדש למעשר שני, והאיסור הוא בשוה
פרוטה. ועיין במשנה למלך.

ובמה שכתב רש"י שאזהרתו של הלאו
במעילה בהקדש אינה מפורשת, נחלקו הרמב"ם
והראב"ד (שם) מהיכן נלמד אזהרתו.

ועיין בדבר אברהם (ח"ב ז, י) שהביא ראיה
ממסכת נדה (מו ב) שלוקה על אכילת הקדש
משום "בל יחל". ובשו"ת בנין ציון (חדשות
ס"א) האריך בזה.

ועיין בשבועות (כה א) שנחלקו רש"י